

INTRODUCERE LA CARTILE POETICE

„Poezia,” a spus cineva, „este ceea ce se pierde prin traducere.” Din fericire pentru noi, butada nu este valabila în cazul Bibliei. În eel mai bun caz, este o exage-rare cand ne referim la poezia Vechiului Testament. Pe de alta parte, poezia clasica engleza sau franceza, construita pe baza unor elemente prozodice stride, cu rima, ritmul și metrica atat de riguros respectate, nu este deloc lesne de tradus în alte limbi, rezultatele nefiind întotdeauna acceptabile.

Pe de alta parte, poezia ebraica are, într-o anumita masura, metrica sa proprie, fo-losind însa și procedee specifice, cum ar fi aliteratia (în definitia cea mai simplă: re-petarea aceluiași sunet sau acelorași grupuri de sunete în două sau mai multe cuvinte care se succeda) și altele înțalnite în poezia cu care sunt familiarizati cititorii din epoca modernă.

Deși o mare parte a cartilor profetice sunt redactate în versuri, cinci carti ale V.T. sunt considerate card poetice *par excellence*: Iov, Psalmii, Proverbele, Ecclasiastul și Cantarea Cantarilor.¹

I. Cartile Poetice

A. Iov

E posibil ca aceasta să fie cea mai veche dintre cartile Bibliei, intrucât în toate discutiile despre bine și rau nu se face nici o singura referire la Lege. În dialoguri de un tulburator pateticism, mult mercatul dar neprihanitul Iov își sustine energic argumentele în fata „prietenilor” săi, cautând să dezleze motivele care au stat la baza suferinței sale, pentru că în cele din urma Domnul s-a

învețat să accepte voia Lui suverană în tot ce îl să-aștepte. Este așa-numita „literatura de înțelepciune” în forma ei cea mai sublimă, percepută ca atare chiar de ne-

credinciosi, care Ti recunosc valorile incontestabile de poezie de cea mai nobila factura.

B.Psalmii

Cea mai Tndragita carte din VT pentru creștini este cea a Psalmilor. S-au pus Tn circulate multe editii ale Noului Testament continand la sfarsit Cartea Psalmilor, pentru cei care considera prea voluminoasa, și prin urmare mai dificil de purtat Tn calatorie, Tntreaga Biblie. Dar putini dintre cei ce au mdragit Psalmii stiu ca ei au fost compusi initial Tn versuri.²

Psalmii constituie cartea de cantari a Israelului din vechime, fiind compusa din cinci parti scrise de-a lungul unei perioade aproximativ o mie de ani, cuprinsa Tntre anul 1400 T.Cr. (Moise) si cea. 400 t.Cr. (Ezra).

C. Proverbe

A doua carte din VT Tn ordinea prefe-rintei credincioșilor, lecturata de acestia Tn mod regulat, este Cartea Proverbelor. Este o carte plina de sfaturi Tntelepte pri-vitoare la modul Tn care poate cineva trai o viata frumoasa și reusita din punctul de vedere al lui Dumnezeu (care, Tn ultima analiza, este singurul valabil). Este un exemplu superb de „literatura de Tntelepciune.”

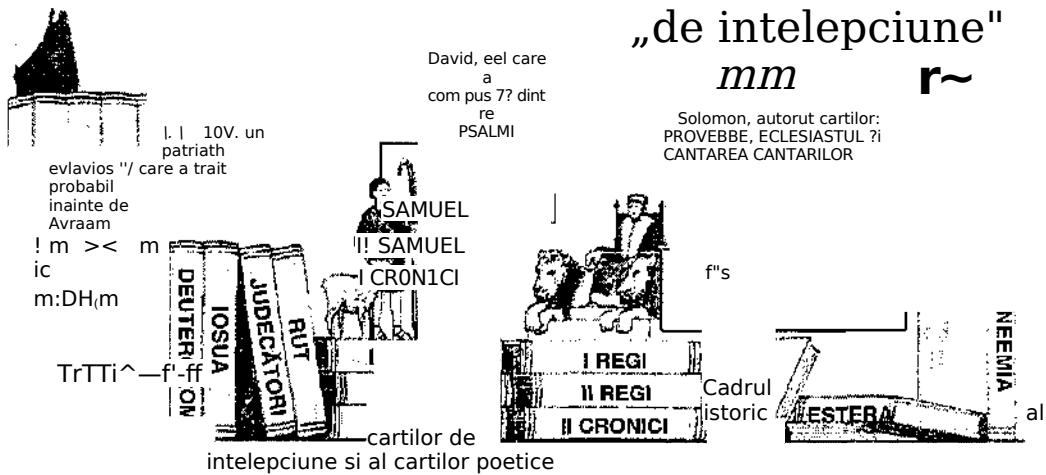
D. Eclesiastul

Este cartea care prezinta cele mai multe probleme pentru majoritatea citito-rilor, Tn privinta integrarii ei Tn cadrul general al Tnvataturilor Bibliei. Cheia Tnte-legerii Eclesiastului o constituie sintag-ma: „sub soare,” avand Tn vedere faptul ca „Predicatorul” Tsi fonnuleaza argumentele prin prisma unui om lipsit de re-

Plansa ilustrand cadrul istoric al cartilor

M?

„de intelepciune”
mm r~

velatia lui Dumnezeu. Si aceasta carte constituie o ilustratie adekvata a literaturii de intelepciune.

E. Cantarea Cantarilor

Toti cei ce iubesc Biblia sunt de acord ca aceasta carte este un incantator poem al iubirii adevarate si pure, desi in privinta sa sensurilor ei, parerile sunt in partite. Titlul „Cantarea Cantarilor” este de fapt enuntul prin care se exprima in ebraica superlativul, traducerea literală fiind: „cea mai superba cantare.” Solomon a compus 1.005 cantari (1 Re. 4:32) dintre care cea de fata este cea mai frumoasa dintre toate.

II. Savurarea poeziei VT

Din nefericire, cei mai multi oameni isi pierd gustul pentru poezie inca de pe bancile scolilor, fie pentru ca sunt fortati sa memoreze versuri pe care nu le stiu sau nu le intelegh, fie pentru ca au avut parte de dascali care i-au pus sa disece poezile, intorcându-le pe toate fetele, pana la s-a pierdut farmecul si prospetimea. Este aido-ma cultivarii unui trandafir, mdeletnicire la intemperie mai tuturor, chiar fara pregatire speciala in materie, dar animafla de dorinta de a se frumusesti din mireasca sa fara egal, de a-i sorbi frumusetea aparte. Pe de alta parte, la o ora de biologie despiciarea unui trandafir, petala cu petala, poate fi de un

real folos pe plan educational, dar fara prea mult rost pe plan estetic sau artistic.

Savurarea poeziei Vechiului Testament se situeaza oarecum la mijlocul distantei dintre cele doua extreme: pe de o parte, receptarea intuitiva a frumusetii trandafirului, chiar de catre cei lipsiti de orice pregatire in horticultural iar pe de alta parte supunerea trandafirului la un studiu stiintific. Veti aprecia mai profund trandafirii daca veti sti sa deosebiti, sa spunem, un trandafir salbatic de unui cultivat, sau trandafirii cu flori galbene de cei cu flori de un rosu intens sau de cei cu petale albe sau roze sau de alte culori.

Tot asa daca va veti deprinde cu pro-cedeele stilistice si tehniciile care „dau culoare” poeziei psalmistului sau ale celor laltri poeti biblici, veti aprecia poezia Scripturii la justa ei valoare, acordandu-i consideratia de care e demnă. Acest principiu e valabil nu doar in cele cinci carti considerate poetice prin excelenta, ci si in restul Vechiului Testament, ca de altfel in Noul Testament.

III. Paralelismul

Tehnica cea mai remarcabila a poeziei biblice consta in faptul ca nu sunetele sunt cele care rimeaza, cum este de cele mai multe ori cazul in engleza (si in romana, n.tr.), ci ideile, adica inmanuncherea a doua sau mai multe versuri intr-o relatie de

coezione. Trebuie sa ne exprimam recunostinta fata de Dumnezeu pentru aceasta Irasatura definitorie a marii majoritatii a poeziei biblice, deoarece faciliteaza traducerea lesnicioasa in mai toate limbile pamantului, fara pierderi estetice semnificative. Insusi Domnul nostru S-a exprimat frecvent in paralelisme. (Spre exemplu, recititi cu atentie Matei 5-7 si Ioan 13-17, dupa ce veti fi studiat noile urmatoare.)

Am dori sa prezintam in continuare cateva exemple ale principalelor tipuri de paralelism ebraic, pentru ca cititorul sa poata gasi de unul singur structuri similare, nu doar in studierea Vechiului Testament cu ajutorul *Comentariului Biblic al Cre-dinciosului*, ci si in lectura zilnica de-votionala sau cand audiaza predici.

1. Paralelism sinonim

Dupa cum sugereaza numele, in cadrul acestui tip de paralelism al doilea rand (randul „paralerⁱ) contine acelasi enunt ca in primul rand, dar este subliniat. Cartea Proverbe e plina de asemenea paralelisme sinonime:

Pe cararea neprihanirii este
viata
si pe drumul ei nu este
moarte (Pro. 12:28).

Eu sunt trandafirul din
Sharon si crinul vailor
(Cant. 2:1).

2. Paralelism antitetic

Acest tip de paralelism organizeaza doua randuri in relatie adversativa, sub forma unui *contrast*:

Caci Domnul cunoaste calea
celor nepri-
haniti, Dar calea celor rai
va pieri (Ps. 1:6).³

Ura starneste certuri,
Dar dragostea acopera toate
pacatele (Pro. 10:12).

Aici avem de a face cu un paralelism doar sub aspectul *formei*, in sensul ca cele doua (sau mai multe) randuri nu con-

3. Paralelism formal

trasteaza, nu largesc si nu subliniaza continutul. Este o simpla organizare de doua versuri care exprima un gand sau o tema:

Totuși Eu L-am uns pe Regele
Meu Pe muntele Meu sfânt
Sion (Ps. 2:6).

4. Paralelism sintetic

Ai doilea rand al poeziei ilustreaza (in greaca *synthesis*, „sinteza”=înțeles) gandul din primul rand.

Domnul este pastoral meu;
Nu voi duce lipsa de nimic (Ps. 23:1).

Pazeste-ti inima mai presus de orice, Caci din ea ies izvoarele vietii (Pro. 4:23).

5. Paralelism emblematic

O figura de stil din primul rand al poeziei ilustreaza continutul celui de-al doilea rand:

Cum dore?te cerbul izvoarele de apa, Asa Te dorest sufletul meu pe Tine, Dumnezeule! (Ps. 42:1)

Ca un inel de aur in râul unui pore, Asa este femeia frumoasa, dar fara minte (Pro. 11:22).

IV. Figuri de stil

Pe acestea le folosim in fiecare zi, fara sa ne dam seama. Sintagme precum: „Este un inger (de femeie/fata)” sau „Vlananca fara maniere, ca un pore” sunt figuri de stil.

1. Comparatii

Adesea se fac in Biblie comparatii foarte vivace intre un lucru si un corespondent al sau, in special in cardie poetice.

a. Similitudinea

Cand in cadrul comparatiei apar cuvintele: *precum*, *ca si* sau *asemenea lui*, avem de a face cu o similitudine:

Caci Tu, Doamne, II
binecuvântezi pe eel
neprihanit și-l inconjuri
cu bunavointa Ta,

ca si cu un scut (Ps. 5:12).

Ca un mar fntre pomii
din crang Asa este
preaiubitul meu intre fii
(CSnt. 2:3a).

craftiness,
And the counsel of the cunning
comes quickly upon them (Iov
5:12, 13).

b. Metafora

Cand comparatia este directa,
un lucru fiind denumit prin
celalalt, fara a se recurge la
cuvinte cum ar fi *ca si* sau *pre-
cum*, ea se numeste *metafora*.
Este un procedeu foarte
frecvent in literatura:⁴

Caci Domnul Dumnezeu este un
soare *si*
 un scut; Domnul da Tndurare
si slava Si nu lipseste de nici un
bine pe cei ce
 umbla in neprihanire (Ps.
84:11).

O gradina imprejmuita este sora
mea,
 mireasa mea, Un izvor inchis,
o fantana pecetluita (Cant.
4:12).

2. Aliteratia

O Tnsiruire de cuvinte, aflate
in proxi-mitate unele fata de
allele, care Tncep cu aceeasi
litera - de obicei o consoana - ne
dau procedeul definit de cineva
drept: „apt alliteration's artful
aid.”⁵ (tnsasi definitia aliteratiei
a fost redată sub forma de alitera-
tie de catre autorul
comentariului. In romSneste am
putea spune: „artisticul aju-tor al
aptei aliteratii”, n.tr.) De
exemplu, versetele cu care
incepe CSntarea Cantarilor
contin multe cuvinte care, in
originalul ebraic, Tncep cu
sunetul „s” (in ebraica litera
shin), inclusiv titlul cartii si
forma ebraica a numelui
Solomon.

Evident in traducere aliteratia
nu va mai fi, de fapt nu poate fi
identica formelor din original.⁶
Totusi traducerile NKJ și NKJV au
reusit sa pastreze aliteratia in
surprinza-tor de multe locuri:

He frustrates the devices of the
crafty,
So that their hands cannot carry
out their plans.
He catches the wise in their own

(El zadarniceste planurile celor vicleni, Pentru ca mainile lor sa nu poata promova

va planurile lor. El ii prinde pe cei priceputi in prefacatoria lor si viclesugul celor vicleni se varsa vajnic

peste ei. (Iov 5:12, 13, adaptare dupa engleza, n.tr. Prezentam in continuare, alte exemple de aliteratie, traduse direct din engleza, iar nu redate dupa Biblia in limba romana, unde aliteratia nu este prezenta):

Omul, nascut din femeie, are zile putine si pline de necaz.
Infloreste ca o floare, fiind apoi degraba ofilit;
EI fuge ca o umbra si nu dainuic
(Iov 14:1,2).

Nota traducatorului:
Urmatoarele exemple citate de autor din Ps. III :9 nu au corespondent in romana, unde, din nou, lipseste aliteratia. Prin urmare, le redam in engleza:

He has sent redemption to His people;
He has commanded His covenant forever;
Holy and awesome is His name
(Ps. 119:9).

A present is a precious stone in the eyes of its possessor; Wherever he turns, he prospers (Pr. 17:7)

The words of a talebearer are like tasty trifles,
And they go down into the inmost body (Pr. 18:8)

3. Antropomorfism

Atribuirea unor insusiri sau forme omenești lui Dumnezeu, care este spirit, El fiind vazut in cadrul acestei figuri de stii, ca avand madulare omenești:

Domnul este in templul Sau sfant; Tronul Domnului este in cer; Ochii Sai privesc si Pleoapele Sale ii pun la incercare pe fiii oamenilor (Ps. 11:4).

4. Zoomorfism

-in mod similar, atribute ale lui

Dumnezeu sunt comparate cu *forme animate*:

El te va acoperi cu **penele** Lui,
S/i vei avea refugiu sub **aripile**
Lui. Adevarul S5u va fi scutul tau
si pavaza **ta** (Ps. 91:4).

5. Personificarea

Un obiect sau o Tnsusire abstracta este tratata ca o persoana:

Sa se bucure cerurile si sa se
Trveseleasca

pamantul; SS urle marea si tot
ce cuprinde ea! Sa tresalte
campia cu tot ce este pe ea, Toti
copacii padurii sa cante de
bucurie tnainteaDomnului! (Ps.
96:11, 12)

Eu, Intelepciunea, locuiesc
impreuna cu
prudenta, Si scot la iveala
cunostinta si priceperea (Pro.
8:12)

6. Acrostihul

Este un procedeu aproape imposibil de redat in traducere,⁷ deoarece poemul respectiv se bazeaza pe alfabetul ebraic, versurile poeziei (randurile) fiind in ordine alfabetica. Exemple binecunoscute de acrostih gasim in Psalmul 119 si in patru din cele cinci capitole ale cartii Plangerile lui Ieremia. Cartea Proverbe se Tncheie cu un omagiu in douazeci si dou5 de versuri, adresat femeii ideale, fiecare rand Tncepand cu o litera a alfabetului ebraic (Pro. 31:10-31).

Mai exista si alte figuri de stil, unele dintre ele suprapunandu-se, partial, peste cele prezentate de noi, dar cele descrise aici sunt, credem, suficiente pentru majoritatea credinciosilor.

Daca cititorul va avea grija sa remarce unele din aceste procedee artistice specifice poeziei, cand va studia aceste cinci carti (precum si restul cartilor din Biblie), va recepta textul sacru cu o noua

prospetime, apreciindu-i frumusetea inegalabila. (Vezi Eel. 3:1 la.)

NOTE FINALE

¹Aceste trei carti - Iov, Proverbe si Eclesiastul - se mai numesc „Carti de intelepciune.” Desi sunt redate in forma poetica, continutul lor subliniaza Tntelep-ciunea sau arta sau deprivarea de a trai potrivit cu frica de Dumnezeu.

²Unul din motivele pentru care ei nu realizeaza ca aceste carti sunt in original carti poetice este faptul ca de la Tnceput in editia King James Version toate genurile de literatura - fie lege, fie istorie, fie poezie, fie epistole - au fost tiparite in același format. Unele din versiunile din vremea noastră au Tncercat sa prezinte textul Tntr-un format diferit, care sa evidențieze structura de poezie.

³Într-o continuare primului psalm este un paralelism antitetic Tntre omul drept si omul rau, o capodopera a ceea ce in arta se numeste: „pata Tntunecata pe fond de lumină si lumina pe fond de pata Tntunecata.”

⁴Domnul nostru a recurs la metafore cand S-a numit pe Sine „Usa”, „Vita,” „Painea vietii,” si „Bunul Pastor.”

⁵„Pastorii sunt mai cu seama atrasii de acest procedeu, pe care-l folosesc din plin in predicile lor, rezultatul fiind, in cazurile cele mai bune, cand nu se abuzeaza de el, o facilitare a memorarii textului respectiv.

⁶In NT carteau Evrei Tncep cu un manunchi de cuvinte care, in originalul grec, Tncep toate cu sunetul „pi” (in greaca **pi**).

⁷In traducerea de catre Ronald Knox a Bibliei se face un efort impresionant de a se reda totusi acrostihul, prin renuntarea la patru litere mai putin utilizate din alfabetul englez, care, dupa cum se stie, contine douazeci si sase de litere, spre deosebire de cele ebraice, cu numai douazeci si doua de litere.

